

**Силабус курсу “Теорія етносу”
2019–2020 навчального року**

Назва курсу	Теорія етносу
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра етнології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 гуманітарні науки; 032 історія та археологія
Викладачі курсу	Глушко Михайло Степанович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри етнології
Контактна інформація викладачів	m.s.hlushko@gmail.com
Консультації по курсу відбуваються	Щосереди, 15:00–17:50 год. (Університетська, 1, ауд. 322)
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов’язкові для того, щоб самостійно займатися науковими дослідженнями . Тому у курсі представлено як огляд концепцій етногенезу та сучасних етнічних процесів , так і процесів та інструментів, які потрібні для їх самостійного студіювання в українському суспільстві .
Коротка анотація курсу	Дисципліна “ Теорія етносу ” є завершальною вибірковою дисципліною зі спеціальності 032 історія та археологія для освітньої програми “ історія та археологія ”, яка викладається в III семестрі в обсязі трьох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Головна мета вибіркового навчального курсу полягає в ознайомленні аспірантів з основним об’єктом етнологічного дослідження – з етносом як універсальною історичною категорією. Під час викладу курсу буде зроблено наголос на: типах та внутрішній ієрархії етносу; закономірностях його виникнення і розвитку, основних ознаках та властивостях етнічної спільноти; спільному з іншими спорідненими видами спільнот (етносоціальними, етнолінгвістичними, етноконфесійними тощо) та різниці між ними; етнічних процесах як безперервному історичному явищі.
Література для вивчення дисципліни	Основна література: 1. Арутюнов С.А. Народы и культуры. Развитие и взаимодействие. – М.: Наука, 1989. 2. Балушок В. Українська етнічна спільнота: етногенез, історія, етнімія. – К., 2008.

	<p>3. Бромлей Ю.В. Очерки теории этноса. – М.: Наука, 1983.</p> <p>4. Бромлей Ю.В. Этносоциальные процессы: теория, история, современность. – М.: Наука, 1987.</p> <p>5. Нельга О.В. Теория этносу: Курс лекцій. – К.: ТАНДЕМ, 1997.</p> <p>Додаткова література:</p> <p>1. Алексеев В. П. Этногенез. – М.: Высшая школа, 1986.</p> <p>2. Винер Б.Е. Этничность: в поисках парадигмы изучения // Этнографическое обозрение. – 1998. – № 4. – С. 3–26.</p> <p>3. Глушко М. Народознавчі дисципліни у дослідженнях НТШ: дефініції і предметний засяг // Записки НТШ. – Львів, 2010. – Т. 242. – С. 335–363.</p> <p>4. Дельсж Р. Нариси з історії антропології. Школи. Автори. Теорії. – К., 2008.</p> <p>5. Етнічність – енциклопедичний довідник / за наук. ред. В. Євтуха. – К.: Фенікс, 2012.</p> <p>6. Етнонаціональна структура українського суспільства: Довідник. – К.: Наук. думка, 2004.</p> <p>7. Етнополітичний розвиток України: досвід, проблеми, перспективи. – К., 1997.</p> <p>8. Капелюшний В. П., Казакевич Г. М., Чернищук М. В. Українська етнологія у європейському контексті (друга половина ХІХ ст. – 20-ті рр. ХХ ст.) – К., 2013.</p> <p>9. Картунов О.В. Західні теорії етнічності, нації та націоналізму: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів: – К., 2007.</p> <p>10. Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму. – К.: Либідь, 1999.</p> <p>11. Рыбаков С. Е. Этничность и этнос // Этнографическое обозрение. – 2003. – № 3. – С. 3–24.</p> <p>12. Тишков В.А. Реквием по этносу. Исследования по социально-культурной антропологии. – М., 2003.</p> <p>13. Этнография и смежные дисциплины. Этнографические субдисциплины. Школы и направления. Методы. – М.: Наука, 1988. – (Свод этнографических понятий и терминов. – Т. 2).</p> <p>14. Antropologia kultury. Zagdnenia i wybór tekstów. – Warszawa, 1998. – Cz. 1.</p>
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	48 годин аудиторних занять. З них 32 години лекцій, 16 годин практичних занять та 42 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу аспірант буде :</p> <p>Знати основні чинники, які впливали і впливають на виникнення і розвиток етнічних спільнот, місце і значення етносів у різних загальнолюдських вимірах, притаманні для них ознаки і властивості тощо. Зміст понять: етнос, етнічність, етнофор, етнічна група, етнічна ідентичність, етнічна ієрархія, нація, етнічна нація, політична нація, національний, націоналізм, національна меншина, метаєтнічна спільнота, етнографічна група, субетнос, ознаки і властивості, свідомість, самосвідомість, самоідентифікація, ендоетнонім, екзоєтнонім, менталітет, традиційно-побутова культура, етнічні (національні) процеси.</p>

	Вміти критично опрацьовувати рекомендовані джерела та літературу, фактологічний матеріал; визначати та аналізувати сучасні етнічні тенденції і процеси, їх вплив на становище етнофора.
Ключові слова	Етнос, етнічність, нація, етногенез, етнічні процеси, етнічна історія, ознаки і властивості етнічної спільноти, етнофор.
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій і практичних робіт та консультації для кращого розуміння тем
Теми	<ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія етносу – засаднича основа етнології. 2. Категоріально-поняттєвий апарат-теоретичної етнології. 3. Еволюціонізм – початок розвитку етнології. 4. Історія етнологічної думки першої половини ХХ ст. 5. Особливості розвитку етнології у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. 6. Історичні типи етносу. 7. Етнічна ієрархія. 8. Теорії етногенезу. 9. Етнічні процеси та їх типи. 10. Основні ознаки і властивості етносу (загальна характеристика). 11. Сучасні євроамериканські парадигми дослідження етнічності. 12. Нація як тип етносу. Теорії походження нації 13. Геопростір та етнос. 14. Етнічна самосвідомість. 15. Етнос і культура. 16. Етнічна ментальність.
Підсумковий контроль, форма	Іспит у кінці семестру, комбінований (письмовий, тестовий)
Пререквізити	Для вивчення курсу аспіранти потребують базових знань з історії, етнології, соціології, мовознавства , достатніх для сприйняття категоріального апарату етнології , розуміння джерел писемних, статистичних та лінгвістичних
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, навчальні проекти, творча наукова робота
Необхідне обладнання	Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни, необхідний проектор, комп'ютер та лазерна указка
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 20% • контрольний замір (модуль) у формі підсумкового тестування: 15% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 15% • домашня творча робота: 15% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 15% • іспит: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів – 50% <p>Підсумкова максимальна кількість балів – 100%</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що аспіранти виконають домашню</p>

	<p>творчу роботу із задалегідь обраної теми. Академічна доброчесність: Очікується, що роботи аспірантів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших дослідників становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності у творчій роботі аспіранта є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі аспіранти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Література. Уся література, яку аспіранти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Аспіранти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність аспірантів під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія етносу – засаднича основа етнології. Об'єкт і предмет теорії етносу. 2. Передумови і процес становлення еволюціонізму як етнологічної школи. Напрямки еволюціонізму. 3. Наукові здобутки еволюціонізму культурно-історичного напрямку. 4. Дифузійонізм як школа зарубіжної етнології. Напрями дифузійонізму. 5. Структуралізм як школа в етнології. 6. Історична школа в етнології, шляхи її становлення і концептуальні засади. 7. Радянська школа теоретичної етнології, її головні наукові здобутки. 8. Етногенез – складова теорії етносу. Концепції етногенезу. 9. Основні ознаки і властивості етносу (загальна характеристика). 10. Типологія етносів та їх характерні властивості. 11. Євроамериканські парадигми дослідження етнічності. 12. Поняття “етнічність” та його значення в англійській науці. 13. Теорія “практики” П. Бурдьє. 14. Еквівалентність і різниця змісту понять “етнос” та “етнічність”. 15. Етнічна ієрархія спільнот. 16. Проміжні етнічні одиниці та їх характер. 17. Мікроетнічна одиниця та її роль у збереженні і відтворенні етносу. 18. Проблеми дефініції поняття “нація” в сучасній науці. 19. Політична концепція походження нації. 20. Етнічна концепція походження нації.

	<ul style="list-style-type: none"> 21. Культурологічна концепція походження нації. 22. Психологічна концепція походження нації. 23. Типи націй. 24. Географічне середовище й етнічна культура. 25. Географічний простір, його складові і зв'язок з етносом. 26. Етнічна самосвідомість та етніонім. 27. Зміст етноменталітету. 28. Зміст етнічної архетипності. 29. Характер і роль етнічної культури в історії людських спільнот. 30. Етнооб'єднуючі функції культури. 31. Етнорозмежувальні функції культури. 32. Традиції – головна риса етнічної культури. 33. “Етнічні процеси” як історичне явище. 34. Дефініція поняття “етнічні процеси”. Етнотрансформаційні та етнорозмежувальні етнічні процеси. 35. Етнорозмежувальні етнічні процеси та їх типи. 36. Етнооб'єднуючі етнічні процеси та їх типи.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.